

УДК 378 (477)

Корчевський Д.О.*

СВІТОГЛЯДНО-ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАФІКИ ТА ДИЗАЙНУ

У статті обґрунтовано світоглядно-філософські засади інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерної графіки та дизайну. Проаналізовано взаємозв'язки філософії та методології з формуванням світогляду майбутнього фахівця комп'ютерного профілю. Показано, що основу інформаційної культури фахівця формує система інтегрованих знань, умінь і цінностей. Запропоновано групування змісту навчального матеріалу за напрямком «Комп'ютерна графіка та дизайн». Розмежовано поняття світосприйняття, світорозуміння та світогляд. Висвітлено компонентну структуру світогляду за схемою: інтерес – знання – цінності – ідея – ідеал чи ідол – психологічна установка на ставлення суб'єкта до об'єкта – постановка завдання і готовність до дії.

Ключові слова: професійна підготовка, інтеграція змісту, світогляд, світоглядні філософські засади, фахівці комп'ютерної графіки та дизайну.

Нині відбувається перехід від стадії постіндустріального до інформаційного розвитку суспільства. Віртуальний аспект буття все «помітніше домінує над аспектом фундаментальним, при чому цей перелом охоплює всю інтелектуальну сферу. Інформація стає визначальним фактором, який прискорює як процеси глобалізації та інтернаціоналізації, так і всі суспільні інституції – розвиток науки, техніки, освіти, культури» [9, с. 87]. Значні позитивні аспекти використання комп'ютерів супроводжуються низкою негативних тенденцій, зокрема за допомогою інформаційних технологій можливе втручання у приватне життя людей і організацій; виникає реальна загроза для осіб, проти яких можуть бути використані ті чи інші особисті дані; спостерігається деформація світосприйняття і поява різного роду нервових розладів у людей тощо.

Незважаючи на широке поширення терміна інформаційне суспільство, вчені та фахівці ще не прийшли до єдиного розуміння його основного змісту, оскільки мова йде про нову стадію розвитку суспільства, яку визначають на основі аналізу зміни продуктивних сил і виробничих відносин, організації виробничих процесів. З цієї точки зору, «інформаційне суспільство може бути визначене як суспільство, в якому основним предметом праці більшої частини членів суспільства є інформація і знання, а знаряддям праці – інформаційні технології» [11, с. 124]. Особливого значення набуває сьогодні зміст професійної освіти, її ціннісна, якісна парадигма. Компетентність пов'язана зі здатністю особистості кваліфіковано вирішувати завдання в різних сферах людського існування [5, с. 47]. Поняття інформації включає сукупність нетрадиційних світоглядних і методологічних позицій дослідників, що зумовлено головним чином її новою роллю в соціальній дійсності.

Інтегративні процеси в освіті є закономірністю розвитку сучасної освіти, провідною і стійкою тенденцією її оновлення. Концептуальні основи педагогічної інтеграції випливають із загальної концепції розвитку професійної освіти, згідно з якою передбачається поглиблення фундаментальних знань, диференціація змісту навчання за видами та об'єктами професійної діяльності, установлення раціонального співвідношення теоретичного та практичного навчання, формування творчого мислення майбутніх фахівців тощо.

У статті ми спиралися на наукові розробки з проблем інтеграції (С. Гончаренко, І. Козловська, В. Кузьменко, О. Сергєєв, М. Чапаєв), формування загального та інформаційного світогляду (А. Андрєєв, І. Кальний, Е. Лефєврі, В. Лаврінєнко, Г. Лоїк, М. Люзняк, М. Солдатенко), інформаційних технологій (В. Биков, М. Жалдак, Л. Ліндсей)

* Корчевський Д.О.*

та ін. Водночас поза увагою дослідників залишилось обґрунтування світоглядно-філософських засад інтеграції змісту професійної підготовки фахівців комп'ютерного профілю, зокрема комп'ютерної графіки та дизайну, що зумовило вибір тематики статті.

Мета статті – обґрунтувати світоглядно-філософські засади інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерної графіки та дизайну.

Інтеграційний підхід до підготовки майбутніх фахівців визначається як сукупність форм і методів, що характеризують процес і результат становлення професійної компетентності, супроводжуються зростанням системності знань, комплексності умінь студента, виражаються у теоретичній і практичній підготовленості та сприяють усебічному розвитку особистості. Філософія в освіті постає як найбільш загальна методологія, спираючись на власний метод, який є системою найбільш загальних прийомів теоретичного і фактичного освоєння дійсності, а також способом побудови і обґрунтування системи самого філософського знання. Як і методи інших наук, «він бере початок у практичній діяльності людей і в своєму витoku є віддзеркаленням логіки і закономірностей розвитку об'єктивної дійсності» [10, с. 20]. Поняття «світогляд» ширше від поняття «філософія», його не можна звести лише до філософії, бо світогляд містить ще й інші види (міфологічний, художній, релігійний, науковий тощо).

Інформаційний світогляд, тобто світогляд, який формується самостійно на підставі аналізу наявних інформаційних ресурсів, дає людині орієнтири, які допомагають визначити власну позицію в разі зміни ситуації. Це створює умови для впевненості у своїх справах, для творчого і самостійного підходу до вирішення проблем. Окрім того «інформаційний світогляд лежить в основі усвідомлення людиною себе як вільної особистості. Це підсилює почуття власної гідності – висхідної бази відносин будь-якого гармонійно побудованого співтовариства» [6, с. 448]. Формування інформаційного світогляду передбачає створення в суб'єкта уявлення про цілісну картину світу.

Інформаційна культура переважно асоціюється з техніко-технологічними аспектами інформатизації, оволодінням навичками роботи з персональним комп'ютером: «досі в нашій країні немає цілісної державної концепції інформаційної освіти і формування інформаційної культури. Переважає монодисциплінарний підхід, у результаті якого формування інформаційної культури зводиться до вивчення основ бібліотечно-бібліографічних знань, ліквідації комп'ютерної неграмотності, оволодіння раціональними прийомами роботи з книгою тощо» [7, с. 16]. Нині фактично всі провідні характеристики освіти, зокрема її динаміка, суттєво залежать від інформаційної культури.

Основу інформаційної культури фахівця формує система інтегрованих знань, умінь та цінностей. Оволодіння знаннями – складний процес, який містить систему навчально-пізнавальних дій, кожна з яких виводить на більш високий рівень засвоєння матеріалу, що вивчається, формування та вдосконалення практичних умінь і навичок. Значною мірою нині «змінюється уявлення про раціональне знання, питання взаємовідносин пізнання, діяльності і комунікації, явного і неявного знання, роль пізнавальної рефлексії, питання про різноманітність видів і форм знання і, нарешті, ряд питань, пов'язаних з пізнанням соціально-культурних феноменів сучасного суспільства» [9, с. 90]. Інформація, знання – вузловий пункт пізнання; як філософські категорії, вони дозволяють виявити не тільки загальне, але й часткове – конкретні, багатогранні зв'язки з дійсністю, будучи одночасно відображенням цієї дійсності [1, с. 40], тому вони є етапом розвитку не тільки пізнання, а й суспільної практики людей, їх взаємовідносин між собою та природою.

На наш погляд, основними завданнями формування системи знань майбутнього фахівця в контексті формування їх філософсько-світоглядних уявлень є постійне оновлення знань та архівація другорядної інформації; оптимальне використання

потенціалу змісту освіти; усунення фрагментарного мислення студентів; акцентування культурологічного підходу для формування змісту професійної освіти; оновлення критеріїв та принципів відбору знань; структурування знань на основі інтеграції навчальних дисциплін у гуманістичній парадигмі освіти.

Мислення людини відбиває суть об'єктивного світу у всіх його взаємозв'язках та взаємозумовленості. Лише тісне поєднання свідомого і підсвідомого, логічного та інтуїтивно-емоційного мислення спроможне забезпечити цілісне та творче сприйняття оточуючого світу, дає можливість зінтегрувати отриманий теоретичний та емпіричний досвід у якісно нове, творче знання. Тенденція до інтеграції знань впливає не лише з об'єктивного розвитку суспільства, науки та виробництва, але є виявом природного потягу людського розуму і людської душі до єдності, цілісності та гармонії. «Наука змінюється, а мистецтво до деякої міри вічне. Аналіз відмінностей у когнітивних засобах науки та мистецтва дає можливість перейти до наступного етапу – їх інтеграції» [4, с. 235]. Емоції, викликані творами мистецтва, стимулюють роботу думки, розвивають теоретичне наукове мислення. Наукові методи застосовуються в мистецтві (світломузика у поезії, фізика у скульптурі, фотографія, голографія як засіб відтворення мистецьких творів тощо). Знайомство з картинами та художніми творами розширюють світогляд фахівця.

У багатьох випадках не лише фундаментальні науки, але і їх прикладні аспекти тісно пов'язані з мистецтвом. Це відбувається тоді, коли галузі певного виробництва на своїх вищих рівнях виходять на відповідні види мистецтва. Зокрема фахівець з комп'ютерної графіки та дизайну під час своєї професійної діяльності має справу як з технічними пристроями, так і з різними видами мистецтва.

Комп'ютерна графіка використовується фактично в усіх напрямках діяльності сучасної людини для наочності і сприйняття, передачі інформації. Розвиток комп'ютерної графіки створив новий образотворчий інструментарій, який привертає увагу фахівців інших галузей. У кожній з них комп'ютерна графіка має свої особливості, відповідні графічні редактори та спеціалізовані графічні системи (автоматизоване проектування, видавнича справа, офісні системи, кіно та телебачення, Web-дизайн, InterNet, системи обробки інформації тощо)

На сучасному етапі значно розширився діапазон спеціальностей комп'ютерного профілю: фахівець може працювати графічним дизайнером, ілюстратором, web-дизайнером, HTML-кодером, оптимізатором web-сайтів, Flash-аніматором, а також займатись internet-маркетингом, 3D-дизайном, дизайном інтер'єрів, 3D-анімацією, відеомонтажем, працювати в кіноіндустрії тощо.

Зміст навчального матеріалу за напрямком «Комп'ютерна графіка та дизайн» передбачає вивчення низки дисциплін, які ми умовно поділяємо на три групи:

1) дисципліни технічного характеру (інструментарій комп'ютерної графіки (Adobe Photoshop / Illustrator); професійна комп'ютерна графіка (Adobe Photoshop / Illustrator); видавнича система Quark XPress; Видавнича система Adobe In Design; додрукова підготовка макетів; розробка веб-сторінок засобами XHTML / CSS; обробка відео та звуку в Adobe AfterEffects);

2) дисципліни мистецького характеру (художня реалізація в малюнку; історія мистецтва; теорія дизайну);

3) інтегративні комплекси знань й умінь (цифрова фотографія; креатив у рекламі; ергономіка та промоушн веб-сайтів; моделювання в середовищі autodesk 3ds studio max).

Формування світогляду майбутнього фахівця комп'ютерного профілю під час поєднання цих дисциплін в єдиному навчальному процесі вимагає використання інтегративного підходу. На формування інтеграційних тенденцій в освіті впливали історико-філософські та загальнонаукові фактори, короткий перелік яких викладено

нижче. Це насамперед наявність тісних взаємозв'язків між усім, що відбувається у світі. Ці зв'язки універсальні і багатогранні, не завжди помітні на перший погляд, але глибокі й істотні. По-друге, це ідея єдності світу: світ розглядається як єдине ціле, оскільки якісне різноманіття світу могло виникнути лише в силу того, що елементи світобудови мало в чому відрізняються один від іншого. По-третє, це спроба пояснити різноманіття світу невеликою кількістю першоджерел. Пошуки спільних рис явищ і предметів виявлялися в спробах об'єднання об'єктів знання в види, класи, сімейства тощо. По-четверте, єдність може базуватися лише на основі впорядкованих і систематизованих знань: систематизація та синтез знань як шлях до їх об'єктивації, ототожнення ступенів структуризації теоретичних уявлень у цілісні комплекси зі встановленням динамічної залежності між елементами матеріальних систем. По-п'яте, це розгляд у єдності процесів інтеграції та диференціації наук.

Інтеграційний підхід до підготовки майбутніх фахівців визначається як сукупність форм і методів, що характеризують процес і результат становлення професійної компетентності, супроводжуються зростанням системності знань, комплексності умінь студента, виражаються у теоретичній і практичній підготовленості та сприяють усебічному розвитку особистості. Зміст знань і їх форма вимагають у ряді випадків саме інтегративного підходу, оскільки за ізольованого чи повністю синтетичного підходу до змісту і форми знань іноді спостерігається їх спотворення, зокрема невідповідність форми та змісту. Зміст знань за інтегративного підходу вимагає інтегративного розуміння форми, а функція знань організує їх структуру. Інтегративні функції задають структурування, зокрема структурування знань за певними принципами, причому поліфункціональність виявляється в усіх зв'язках, що дає більш повну уяву про структуру системи.

Процеси інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю суттєво відрізняються від процесів інтеграції у межах традиційних дисциплін і професій. За своїм змістом відповідні навчальні курси – міжпредметні, оскільки базуються на складному поєднанні знань та умінь, причому вимоги до професійних якостей майбутніх фахівців комп'ютерного профілю теж перебувають у стані формування. На відміну від готових елементів інтеграції, які існують у випадку об'єднання традиційних дисциплін, елементами інтеграції тут є комплекси міждисциплінарних знань та умінь. Тому особливої ваги набуває аналіз елементів інтеграції змісту навчання та визначення підстав для їх інтеграції.

Найчастіше поняття «світосприйняття», «світорозуміння» і «світогляд» вживаються як синоніми. Між ними дійсно існує тісний зв'язок і єдність, але останнє не виключає, а швидше передбачає їх суттєві відмінності» [3, с. 6-7]. Світосприйняття – це пасивне споглядання людиною світу на феноменальному рівні у формі емоційно забарвлених відчуттів, сприйняття, уявлень. Недолік світосприйняття криється в його суб'єктивності. Світорозуміння є більш активною формою освоєння світу в системі гносеологічного відношення суб'єкта до об'єкта, оперує категоріями визначеності, обумовленості і цілісності. Складаючи емоційно-ціннісне й інтелектуальне ставлення людини до світу, світосприйняття і світорозуміння є передумовою його світогляду. Світогляд – це система поглядів людини на світ з метою визначити своє ставлення до світу, знайти своє місце в ньому, усвідомити сенс і мету життя.

Інтегративний підхід до формування світогляду передбачає певний взаємозв'язок компонентів, що складають його структуру [3, с. 9-10].

Першим компонентом є потреби. Формою вираження потреб є інтерес. Інтерес як усвідомлена потреба задає певну спрямованість суб'єкта до об'єкта, ініціює його активність. Наступним компонентом структури світогляду є знання. Знання об'єкта зумовлено інтересом суб'єкта. А тому воно може бути повним і неповним, бути відображенням об'єкта на сутнісному рівні або тільки на феноменальному,

забезпечувати цікавість чи реалізовувати конструктивний інтерес. Своєрідним «редактором» знань людини про світ і про себе є цінності в діапазоні від загальнолюдських до індивідуальних, включаючи моральні, естетичні, правові, політичні, філософські, релігійні тощо.

Знання, пропущені через цінності, забезпечують ще один компонент структури світогляду. Це ідея – як ланка, що сполучає об'єкт і суб'єкт. Будучи об'єктивною за своїм змістом, ідея як образ завжди суб'єктивна за своїм оформленням. Фокусуючи єдність об'єкта і суб'єкта, ідея є безпосереднім джерелом активності. Ідея є підставою формування ще одного компонента структури світогляду. Це ідеал або ідол. Ідеал таїть у собі ту практичну силу, яка задає суб'єкту міру розуму, формує його орієнтири на проект цілі та засоби його забезпечення. Помилкові або неповні знання, а також квазіцінності як на рівні пізнання світу, так і на рівні самопізнання відкривають дорогу до ідола. Ідеал або ідол є вихідною посилкою ще для одного компонента структури світогляду. Це психологічна установка на ставлення суб'єкта до об'єкта. Вона включає постановку завдання і готовність до дії.

Схематично це можна представити таким чином: інтерес – знання – цінності – ідея – ідеал чи ідол – психологічна установка на ставлення суб'єкта до об'єкта – постановка завдання і готовність до дії.

Викладене вище дозволило сформулювати такі світоглядно-філософські засади інтеграції змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерної графіки та дизайну:

- основною метою формування змісту майбутнього фахівця в контексті формування їх філософсько-світоглядних уявлень є постійне оновлення знань та архівація другорядної інформації;
- формування світогляду майбутнього фахівця комп'ютерного профілю під час поєднання цих дисциплін в єдиному навчальному процесі вимагає використання інтегративного підходу;
- інформаційний світогляд базується на підставі наявних інформаційних ресурсів та передбачає створення в суб'єкта уявлення про цілісну картину світу;
- основу інформаційної культури фахівця формує система інтегрованих знань, умінь та цінностей;
- оптимальне використання потенціалу змісту професійної освіти спрямовано на усунення фрагментарного мислення студентів;
- акцентування культурологічного аспекту у формуванні змісту професійної освіти майбутніх фахівців комп'ютерної графіки та дизайну реалізується шляхом використання інтегративного підходу;
- зміст навчального матеріалу за напрямком «Комп'ютерна графіка та дизайн» передбачає вивчення низки дисциплін, які ми умовно поділяємо на групи дисциплін технічного та мистецького характеру, а також інтегративні комплекси знань й умінь;
- формування світогляду відбувається за поетапним розвитком його структурних компонентів: інтерес – знання – цінності – ідея – ідеал чи ідол – психологічна установка на ставлення суб'єкта до об'єкта – постановка завдання і готовність до дії;
- оновлення критеріїв і принципів відбору знань структурування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців комп'ютерного профілю реалізується найбільш ефективно на основі інтеграції навчальних дисциплін у гуманістичній парадигмі освіти.

Таким чином, на основі філософії в освіті як загальної методології в майбутніх фахівців комп'ютерної графіки та дизайну формується світогляд, зокрема інформаційний, пов'язаний з майбутньою професійною діяльністю. Це сприяє розвитку його інформаційної культури на основі системи інтегрованих знань, умінь та цінностей. Акцентування культурологічного підходу у професійній підготовці вимагає

оновлення критеріїв та принципів відбору знань та їх структурування знань на основі інтеграції навчальних дисциплін в гуманістичній парадигмі освіти. Зміст навчального матеріалу за напрямком спеціальності комп'ютерної графіки та дизайну, який поділено на три групи залежно від ступеня їх інтегрованості, спрямовано на формування світогляду майбутнього фахівця комп'ютерного профілю під час поєднання цих дисциплін в єдиному навчальному просторі.

Порушена у статті проблема багатоаспектна і потребує подальшого наукового пошуку.

Література:

1. Андреев А. А. Основы открытого образования / Андреев А. А., Каплан С. Л., Краснова Г. А. и др.; Отв. ред. В. И. Солдаткин. – Т. 1. – М. : НИИЦ РАО, 2002. – 676 с.
2. Гершунский Б. С. Образовательно-педагогическая прогностика. Теория, методология, практика : учеб. пособие / Б. С. Гершунский. – М. : Наука, 2003. – С. 515-617.
3. Кальной И. И. Философия для аспирантов : [учебник] / И. И. Кальной, Ю. А. Сандулов / под ред. И. И. Кальной. 3-е изд., стер. – СПб. : Издательство «Лань», 2003. – 512 с.
4. Козловська І. Наука і мистецтво: інтеграційні аспекти / І. Козловська // Діалог культур. – 1998. – Вип. 3. – С. 135-142.
5. Кузьменко В. В. Формування полікультурної компетентності вчителів загальноосвітньої школи: [навчальний посібник] / В. В. Кузьменко, Л. А. Гончаренко / за ред. В. В. Кузьменка. – Херсон: РІПО, 2006. – 92 с.
6. Линдсей Л. Переработка информации у человека / Л. Линдсей, Д. Норманн / пер. с англ.; под ред. А. Р. Лурия. – М., Мир, 1974. – 550 с.
7. Лоїк Г. Формування інформаційного світогляду сучасного студента як ознака руху до інформаційного суспільства / Г. Лоїк // Вісник львів. ун-ту. Серія педагогічна – 2008. – Вип. 23. – С. 10-16.
8. Люзьяк М. Суспільна роль інформаційних ресурсів і комунікацій у моделюванні уявлень про знання / М. Люзьяк // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – Вип. 6. – С. 157-163.
9. Солдатенко М. Теоретико-методологічні аспекти пізнавальної діяльності / М. Солдатенко // Педагогічна освіта і освіта дорослих Європейський вимір : збірник наукових праць. – Київ-Хмельницький ІПОЮД. – 2008. – С. 87-92.
10. Философия : [учебник] / под ред. проф. В. Н. Лавриненко. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Юристъ. 2004. – 375 с.
11. Lefevre E. Impact of information technology on employment and productivity: A survey / E. Lefevre // Nat pro-ductivity rev. – N.Y., 1988. – Vol.7. – P. 124.

Корчевский Д.А.

МИРОВОЗЗРЕНЧЕСКИ-ФИЛОСОФСКИЕ ОСНОВЫ ИНТЕГРАЦИИ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ КОМПЬЮТЕРНОЙ ГРАФИКИ И ДИЗАЙНА

В статье обоснованы мировоззренчески-философские основы интеграции содержания профессиональной подготовки будущих специалистов компьютерной графики и дизайна. Проанализированы взаимосвязи философии и методологии с формированием мировоззрения будущего специалиста компьютерного профиля. Показано, что основу информационной культуры специалиста формирует система интегрированных знаний, умений и ценностей. Предложено группировку содержания учебного материала по направлению «Компьютерная графика и дизайн». Разграничены понятия мировосприятия, миропонимания и мировоззрения. Освещена компонентная структура мировоззрения по схеме: интерес – знание – ценности – идея – идеал или идол – психологическая установка на отношение субъекта к объекту – постановка задачи и готовность к действию.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, интеграция содержания, мировоззрение, мировоззренчески-философские основы, специалисты компьютерной графики и дизайна.

Korchevsky D.O.

OUTLOOK-PHILOSOPHICAL PRINCIPLES OF INTEGRATION OF THE CONTENTS OF FUTURE SPECIALISTS' OF COMPUTER GRAPHICS AND DESIGN PROFESSIONAL TRAINING

In the article the problem of the outlook-philosophical foundations of integration of the contents of future specialists' of computer graphics and design professional training is highlighted. The analysis of the relationship of philosophy and methodology of formation of the outlook of future computer professional profile is made. It is shown that the basis of information culture expert system integrated forms of knowledge, skills and values. It is shown that the nature and type of social impact and cultural changes generated by computerization, depends on the social context in which the process of informatization, and the problem itself is associated with human relations, computer and society. It is proved that the main purpose of forming the content of future professional context of philosophical ideas of development is to continuously update knowledge and achieving secondary information. This content requires combination of subjects in a single learning process and using an integrative approach. Reasonable expediency of integration approach to forming and maintenance of future specialists' of computer profile professional training. Conceptual principles of forming the system of integrated maintenance of professional training of specialist of computer profile are expounded. Grouping of content of teaching material in direction of «Computer Graphics and Design is made. Dissertation component structures outlook scheme: interest - knowledge - values - the idea, ideal or idol - psychological treatment plant on the subject to the object - statement of the problem and willingness to act. Deals with the possibility of forming the information and information culture of a specialist in computer technology and design by structuring the knowledge -based integration of subjects in the humanistic paradigm of education.

Key words: training, integration of content, outlook, outlook philosophical principles specialists of computer graphics and design.

УДК 37.015.3:614.8

Кулалаєва Н.В.*

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ НАСИЧЕННЯ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

У статті розглянуто зауваження та пропозиції професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів України до насичення чинної програми нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», підготовка студентів за якою триває в Україні вже четвертий рік.

Зауваження та пропозиції систематизовано в три блоки: структурний, змістовний та оціночний. Матеріал кожного блоку проаналізовано з урахуванням визначення заходів поліпшення якості реалізації програми. Обґрунтовано доцільність подальшого обговорення та вдосконалення структури програми, а також корегування її змісту відповідно до загальної концепції курсу.

Ключові слова: програма нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності», структура програми, зміст програми, структурний блок, змістовний блок, оцінний блок.

Навчальні програми, за якими працюють викладачі вищих навчальних закладів (ВНЗ) освіти, спільно з навчальними планами є основними нормативними науково-теоретичними документами, що визначають місце і значення певної навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної підготовки студента, її зміст, компетенцію, обсяг знань, умінь і навичок, якими повинен володіти фахівець, послідовність й організаційні форми вивчення навчальної дисципліни [6, с. 34]. Щодо викладання нормативної навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності», то вже

* © Кулалаєва Н.В.*